

คำแถลงของสภาสังคายนาว่าด้วยเสรีภาพในการถือศาสนา สิทธิของบุคคลและของคณะบุคคลที่จะมีเสรีภาพทางสังคม และบ้านเมืองในเรื่องศาสนา

๑. มนุษย์ในสมัยของเราในวันนี้วันแต่จะมีความสำนึกถึงศักดิ์ศรีของตัวบุคคลมนุษย์ยิ่งวันยิ่งมากขึ้น ผู้ที่เรียกร้องให้มนุษย์ทำกิจการต่าง ๆ ด้วยความเห็นดีเห็นชอบของตนเอง และด้วยความเป็นอิสระที่ต้องรับผิดชอบ มิใช่เพราะถูกบีบบังคับแต่เพราะมีความสำนึกถึงหน้าที่นั้น นับวันแต่จะมีจำนวนมากขึ้น. ในทำนองเดียวกัน เขาเรียกร้องให้กฎหมายจำกัดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเพื่อมิให้มีการควบคุมเสรีภาพอันชอบธรรม ไม่ว่าของบุคคลหรือของคณะบุคคลอย่างเข้มงวดจนเกินไป. การเรียกร้องเสรีภาพในสังคมมนุษย์เช่นนี้ มักเกี่ยวกับสิ่งที่นับเป็นสมบัติของจิตใจมนุษย์เป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการถือศาสนาในสังคมได้อย่างเสรี. สภาสังคายนาว่าตักกันั้นมักเขม้นพิจารณา เพื่อประกาศว่าความใฝ่ฝันเหล่านี้ถูกต้องตรงกับความจริงและความยุติธรรมเพียงใด และสำรวจตรวจดูประเพณีและคำสอนอันศักดิ์สิทธิ์ของพระศาสนจักร และนำเอาเรื่องใหม่ซึ่งถูกต้องตรงกับเรื่องเก่าอยู่เสมอออกมา.

ด้วยเหตุนี้ ก่อนอื่นทั้งปวง สภาสังคายนาขอแถลงว่า พระเป็นเจ้าเองทรงแนะนำให้มนุษย์รู้จักทางที่จะพบความรอดในพระคริสตเจ้า และบรรลุถึงความสุขด้วยการรับใช้พระองค์. เราเชื่อว่าศาสนาที่ยิ่งแท้แต่ศาสนาเดียวมีอยู่ในพระศาสนจักรซึ่งเป็นสากลและสืบมาจากอัครสาวก และพระเยซูเจ้าทรงมอบหมายให้พระศาสนจักรสอนศาสนานั้นให้มนุษย์ทุกคนรู้จัก. เมื่อพระองค์ตรัสแก่บรรดาอัครสาวกว่า “ฉะนั้น ท่านทั้งหลายจงไปเตือนทุก ๆ ชาติให้มาเป็นศิษย์ ล้างบาปเขาด้วยเดชะพระนามพระบิดาและพระบุตรและพระจิต และสอนเขาให้ถือการทุกอย่างที่เราได้บอกสั่งท่าน” (มธ. ๒๘:๑๙-๒๐). อีกประการหนึ่งมนุษย์ทุกคนจำต้องแสวงหาความจริง เฉพาะอย่างยิ่งในสิ่งที่เกี่ยวกับพระเป็นเจ้าพระศาสนจักรของพระองค์ และเมื่อรู้จักแล้วก็จำต้องรับและถือความจริงนั้น.

ในทำนองเดียวกันอีกเหมือนกัน สภาสังคายนาขอแถลงว่า หน้าที่เหล่านี้เกี่ยวข้องกับและผูกมัดมโนธรรมของมนุษย์. ถ้าความจริงจะบังคับ ก็บังคับเพราะความจริงนั้นเองมีแรงกดดันและซึมซาบเข้าไปในจิตใจทั้งอย่างนุ่มนวลและทั้งอย่างมีแรงอำนาจ. อันว่าเสรีภาพในการถือศาสนาซึ่งมนุษย์เรียกร้องเพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องการถวายคารวกิจแด่พระเป็นเจ้านั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่มนุษย์จะถูกกดขี่ประการใดในสังคมบ้านเมืองไม่ได้. ดังนั้นเสรีภาพที่กล่าวนี้จึงไม่กระทบกระเทือนถึงคำสอนคาทอลิกแต่ดั้งเดิมในเรื่องมนุษย์และสมาคมต่าง ๆ มีหน้าที่ทางธรรมต่อพระศาสนาที่ยิ่งแท้ และต่อพระศาสนจักรหนึ่งเดียวของพระคริสตเจ้า. นอกจากนี้เมื่อกล่าวถึงเสรีภาพในการถือศาสนา สภาสังคายนาปรารถนาจะขยายความคำสอนของบรรดาพระสันตะปาปาองค์หลัง ๆ เรื่องสิทธิอันละเมิดมิได้ของตัวบุคคล มนุษย์กับเรื่องฐานะของสังคมทางกฎหมาย.

บทที่ 1

คำสอนทั่วไปเกี่ยวกับเสรีภาพในการถือศาสนา

เป้าหมายและรากฐานของเสรีภาพในการถือศาสนา

๒. สภาสังคายนาवादิกั้นขอแกลงว่า บุคคลมนุษย์ทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการถือศาสนา. เสรีภาพที่กล่าวนี้หมายถึงการที่มนุษย์ทุกคนจะถูกปัจเจกชนก็ดี หรือกลุ่มบุคคลในสังคมและอำนาจของมนุษย์ใด ๆ ก็ดี บังคับให้ปฏิบัติฝ่าฝืนมโนธรรมในเรื่องศาสนา หรือถูกขัดขวางมิให้ปฏิบัติตามมโนธรรมในเรื่องศาสนา หรือถูกขัดขวางมิให้ปฏิบัติตามมโนธรรมในขอบเขตอันยุติธรรมไม่ได้ ไม่ว่าในสถานที่เอกชนหรือในสถานที่สาธารณะ ไม่ว่าเมื่อเขาปฏิบัติคนเดียวหรือปฏิบัติร่วมกับคนอื่น. นอกจากนี้สภาสังคายนายังขอแกลงว่า สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการถือศาสนานั้นมีรากฐานอยู่ในศักดิ์ศรีของตัวบุคคลมนุษย์เอง ตามที่เหตุผลบอกและพระเป็นเจ้าตรัสให้เรา. สิทธิที่บุคคลมนุษย์ต้องมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นี้ ต้องได้รับการนับถือในกฎหมายของสังคมจนถือเป็นสิทธิของพลเมืองประการหนึ่ง.

มนุษย์ทุกคน เนื่องจากมีศักดิ์ศรีเพราะเป็นตัวบุคคล ซึ่งหมายความว่ารู้จักคิดหาเหตุผลและมีเจตจำนงเป็นอิสระ และดังนั้นมีความรับผิดชอบเป็นส่วนตัวด้วย จึงถูกธรรมชาติของตนเองเร่งเร้าและถูกพันธะทางศีลธรรมบังคับให้แสวงหาความจริงซึ่งก่อนอื่นได้แก่ความจริงที่เกี่ยวกับศาสนา. แต่พอรู้ความจริงแล้ว มนุษย์ทุกคนจำต้องยึดถือความจริงนั้น และกำกับชีวิตของตนตามที่ความจริงนั้นจะเรียกร้องให้ทำ. อันว่ามนุษย์จะปฏิบัติตามพันธะประการนี้อย่างถูกต้องตรงกับธรรมชาติของตนได้ ก็ต่อเมื่อมีทั้งเสรีภาพทางใจและทั้งความปลอดภัยพ้นจากการถูกบังคับภายนอกใด ๆ ทั้งสิ้น. ดังนั้นสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการถือศาสนาจึงเกิดขึ้น มิใช่เพราะมนุษย์เกิดมีสภาพจิตใจต้องการขึ้นมา แต่เพราะมนุษย์มีธรรมชาติต้องการเช่นนั้นอยู่เอง. เหตุฉะนั้นแม้คนที่ไม่ถือตามพันธะต้องแสวงหาและยึดถือความจริง ก็ยังทรงไว้ซึ่งสิทธิจะถูกบังคับใด ๆ ไม่ได้ และจะถูกขัดขวางมิให้ใช้สิทธินี้ก็ได้ตราบเท่าที่ไม่เป็นการทำลายความสงบเรียบร้อยของประชาคม.

เสรีภาพในการถือศาสนาและความสัมพันธ์ของมนุษย์กับพระเป็นเจ้า

๓. เรื่องทั้งหมดนี้เป็นที่เห็นได้ชัดกว่าอีก ถ้าพิจารณาถึงว่ากฎเกณฑ์สูงสุดในชีวิตของมนุษย์ก็คือพระบัญญัติของพระเป็นเจ้าเอง ซึ่งเป็นบัญญัติแต่ชั่วนี้รันดร. เป็นความจริงที่เที่ยงตรงอยู่ในตัว และใช้ทั่วไป และตามแผนการอันปรีชาและเมตตาของพระเป็นเจ้า พระเป็นเจ้าทรงใช้บัญญัตินั้นควบคุม นำ และปกครองโลกทั้งโลกตลอดจนวิถีทางเดินของประชาคมมนุษย์. พระเป็นเจ้าทรงทำให้มนุษย์มีส่วนร่วมในบัญญัติของพระองค์ในแบบที่มนุษย์สามารถเข้าถึงความจริงอันเปลี่ยนแปลงมิได้ยิ่งขึ้นเสมอ ตามที่พระญาณสอดส่องของพระองค์ได้จัดแจงไว้อย่างเหมาะสม.

แต่ต้องแสวงหาความจริงนั้นตามวิธีที่เหมาะสมแก่ศักดิ์ศรีและสภาพทางสังคมของตัวบุคคลมนุษย์ กล่าวคือต้องการแสวงหาด้วยการสืบเสาะอย่างเสรี ด้วยการสอนและการฝึกอบรม ด้วยการแลกเปลี่ยนและการติดต่อพบปะกัน. ถ้าทำดังนี้ ต่างฝ่ายต่างอธิบายความจริงที่ได้พบหรือคิดว่าได้พบเพื่อช่วยกันและกันในการแสวงหาความจริง และเมื่อรู้ความจริงแล้วต้องยึดมั่นในความจริงนั้นอย่างมั่นคงโดยความนิยมเห็นชอบของ

ตนเอง.

แต่ที่มนุษย์รู้สึกและน้อมรับเรื่องที่เป็นบัญญัติของพระเป็นเจ้าสั่งให้ทำนั้น ก็โดยอาศัยมโนธรรม. มนุษย์จำต้องถือตามมโนธรรมในกิจการทุกอย่างเพื่อบรรลุถึงจุดหมายปลายทางของตนคือ องค์พระเป็นเจ้า. ฉะนั้นมนุษย์จึงสมควรจะถูกบังคับให้กระทำสิ่งใดผิดมโนธรรม และก็ไม่ควรจะถูกขัดขวางมิให้กระทำตามมโนธรรม เป็นต้นในเรื่องศาสนา เพราะการถือศาสนานั้นโดยลักษณะของมันเอง ก่อนอื่นก็คือการประกอบกิจกรรมภายในนั้นโดยสมัครใจและอย่างเสรี. เมื่อประกอบกิจกรรมภายในนั้นมนุษย์ก็ควบคุมชีวิตของตนให้มุ่งตรงไปหาพระเป็นเจ้า. กิจกรรมเช่นนี้ไม่มีอำนาจใด ๆ ที่เป็นมนุษย์แท้ ๆ จะมาบังคับให้ทำหรือห้ามไม่ให้ทำได้. แต่ธรรมชาติของมนุษย์ที่ชอบอยู่เป็นสังคมเองเรียกร้องให้มนุษย์แสดงกิจการศรัทธาภายในออกมาภายนอกทำการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นในเรื่องศาสนาและถือศาสนาในรูปแบบหมู่คณะ.

ฉะนั้นการปฏิเสธไม่ยอมให้มนุษย์ปฏิบัติศาสนาอย่างเสรีในสังคม ทั้งที่การปฏิบัติศาสนามีได้เป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประชาคมแต่อย่างใด ก็นับว่าเป็นการทำหมิ่นประมาทต่อบุคคลมนุษย์และผิดระเบียบที่พระเป็นเจ้าทรงตั้งขึ้นสำหรับมนุษย์.

อนึ่งเมื่อประกอบกิจศาสนาในที่สาธารณะหรือในที่ส่วนตัวและโดยการตัดสินใจของตนเอง มนุษย์ก็ควบคุมชีวิตให้มุ่งไปหาพระเป็นเจ้า. กิจศรัทธาเหล่านี้เป็นเรื่องที่อยู่เหนือเรื่องต่าง ๆ ในโลกนี้. อำนาจฝ่ายบ้านเมืองซึ่งมีจุดหมายโดยเฉพาะจะทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ทางโลก จึงต้องยอมรับรู้และส่งเสริมการถือชีวิตทางด้านศาสนาของพลเมือง แต่ต้องกล่าวว่า ถ้าอำนาจฝ่ายบ้านเมืองแย่งเอาสิทธิที่จะควบคุมหรือขัดขวางการปฏิบัติทางศาสนา ก็เป็นการทำเกินเลยขอบเขตไป.

เสรีภาพของนิกายศาสนาต่าง ๆ

๔. เสรีภาพหรืออีกนัยหนึ่งความปลอดภัยจากการถูกบังคับใด ๆ ในเรื่องศาสนาซึ่งเป็นคุณสมบัติของบุคคลต่าง ๆ นั้นต้องได้รับการรับรู้ด้วยว่าเป็นสิทธิของเขาเมื่อบุคคลเหล่านั้นปฏิบัติงานร่วมกัน ด้วยว่านิกายศาสนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากมนุษย์ก็ดี พระศาสนจักรเองก็ดี มีธรรมชาติชอบอยู่เป็นสังคม.

ฉะนั้นถ้าไม่มีสิ่งใดที่เป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประชาคมแล้ว นิกายศาสนาเหล่านี้ทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการบังคับใด ๆ ที่กล่าวนี้ เพื่อสามารถปกครองตนตามกฎหมาย ประกอบการวิจิจสาธารณะ สักการะพระเจ้าสูงสุด ช่วยสมาชิกในการบำเพ็ญถือชีวิตด้านศาสนาและบำรุงเขาให้แข็งแรงด้วยคำสั่งสอน ที่สุดส่งเสริมสถาบันที่เขาดำรงอยู่และร่วมมือกันควบคุมชีวิตให้ดำเนินไปตามหลักศาสนา.

นิกายศาสนาต่าง ๆ ยังมีสิทธิที่จะไม่ถูกกฎหมายหรือการปกครองของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองขัดขวางมิให้เลือกอบรม แต่งตั้งและโยกย้ายศาสนบริกร (miminters) ของตน ติดต่อกับเจ้าหน้าที่หรือนิกายศาสนาที่อยู่ในส่วนอื่นของโลก สร้างอาคารทางศาสนาตลอดจนซื้อหาและจัดทรัพย์สินที่ต้องการ.

นิกายศาสนายังมีสิทธิที่จะไม่ถูกขัดขวางมิให้สอนและแสดงความเชื่ออย่างเปิดเผย ทั้งด้วยวาจาและด้วยการเขียน. แต่ในการเผยแพร่ความเชื่อและการนำกิจปฏิบัติทางศาสนาเข้ามาใช้ ทุกคนจะต้องงดเว้นไม่ทำกิจการใดที่มีลักษณะไปในทางบังคับหรือเกลี้ยกล่อมอย่างไม่สุจริตหรือไม่สุจริตตรงนัก โดยเฉพาะเมื่อปฏิบัติกับคนยากไร้เชื่องหรือคนไม่มีการศึกษา. การปฏิบัติเช่นนี้ต้องถือว่าเป็นการใช้สิทธิของตนไปในทางที่ผิดและเป็นการล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น.

อนึ่งเสรีภาพในการถือศาสนายังเรียกร้องมิให้ขัดขวางนิกายศาสนาต่าง ๆ มิให้แสดงประสิทธิภาพแห่งคำสอนของเขาอย่างเสรีในการจัดระเบียบสังคมและกระตุ้นเตือนกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์. ที่สุดภาวะของมนุษย์ที่ซบอยู่เป็นสังคม ตลอดจนลักษณะของศาสนาเอง นี้แหละเป็นรากฐานที่ก่อให้เกิดสิทธิของมนุษย์ที่จะประชุมกันได้อย่างเสรี หรือก่อตั้งสถาบันเกี่ยวกับการอบรม วัฒนธรรม เมตตากิจและสังคม ขึ้นตามแรงดันแห่งความศรัทธาของเขา.

เสรีภาพของครอบครัวในการถือศาสนา

๕. ทุก ๆ ครอบครัวในฐานะเป็นสังคมที่มีสิทธิเบื้องต้นที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ ย่อมมีสิทธิที่จะจัดระเบียบชีวิตทางด้านศาสนาได้อย่างเสรีภาพได้การนำของพ่อแม่. พ่อแม่ทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะตัดสินใจว่าจะให้การอบรมทางศาสนาแก่ลูกอย่างไรตามความเชื่อถือของเขาเอง. เพราะเหตุนี้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองตั้งยอมรับนับถือสิทธิของเขาที่จะเลือกโรงเรียนหรือวิธีการอบรมแบบอื่นได้อย่างเสรีเต็มที่ และจะอ้างการให้เสรีภาพในเรื่องนี้สำหรับบังคับเขาให้ต้องรับภาระอันไม่ยุติธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ได้. นอกจากนั้นถ้าเด็กถูกบังคับให้รับการศึกษาซึ่งไม่ตรงกับความเชื่อถือของพ่อแม่หรือถูกบังคับให้รับการอบรมแบบที่ตัด การอบรมทางศาสนาออกอย่างสิ้นเชิง ก็ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของพ่อแม่.

ความรับผิดชอบต่อเสรีภาพในการถือศาสนา

๖. สวัสดิภาพส่วนรวมของสังคมหมายถึงสภาพชีวิตทางสังคมทุกอย่างที่อำนวยความสะดวกให้มนุษย์บรรลุถึงความดีพร้อมของตนอย่างสมบูรณ์และง่ายขึ้น. ดังนั้นสวัสดิภาพที่กล่าวนี้ก่อนอื่นทั้งปวงจึงหมายถึงการปกป้องคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ของบุคคลมนุษย์. เพราะฉะนั้นความห่วงใยถึงสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการถือศาสนาจึงตกเป็นหน้าที่ทั้งของพลเมืองและหมู่คณะของสังคมตลอดจนของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง พระศาสนจักรและนิกายศาสนาอื่น ในแบบที่เหมาะสมแก่แต่ละคนและเพราะทุกคนมีหน้าที่ต้องทำเพื่อสวัสดิภาพของส่วนรวม.

การปกป้องและส่งเสริมสิทธิอันละเมิดมิได้ของมนุษย์นั้นเป็นหน้าที่อันสำคัญอย่างหนึ่งของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองทั่วไป. เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องใช้กฎหมายที่ยุติธรรมและลู่ทางอันเหมาะสมทำการคุ้มครองเสรีภาพในการถือศาสนาของพลเมืองทุกคนอย่างจริงจังและส่งเสริมให้เกิดภาวะการณ์ที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาชีวิตทางศาสนา เพื่อให้พลเมืองสามารถใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างแท้จริงและ

เพื่อให้สังคมเองได้รับคุณจากความยุติธรรมและสันติสุขอันเกิดจากการที่มนุษย์ถือชื่อสัตย์ต่อพระเป็นเจ้า และนำพระทัยอันศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์.

ถ้าหากว่าเพราะสภาพแวดล้อมพิเศษในบางชนชาติกฎหมายของบ้านเมืองรับรองนิภาษานิกายหนึ่ง เป็นพิเศษก็เป็นการจำเป็นที่ในขณะที่เดียวกันพลเมืองทุกคนและนิภาษานิกายศรัทธาทุกนิกายควรได้รับการยอมรับนับถือและเคารพในสิทธิที่จะมีเสรีภาพในเรื่องศาสนาด้วย.

ที่สุดเจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องกวดขันอย่าให้มีการละเมิดความเสมอภาคตามกฎหมายของพลเมือง ซึ่งความเสมอภาคนั้นเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของสวัสดิการส่วนรวมของสังคมไม่ว่าจะเป็นการละเมิดอย่างเปิดเผยหรืออย่างเร้นลับเพราะเรื่องศาสนา และต้องกวดขันอย่าให้มีการเลือกที่รักมักที่ชังในหมู่พลเมือง.

เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่บ้านเมืองจะบังคับพลเมืองไม่ว่าด้วยกำลังหรือการขู่หรือวิธีอื่นใดให้ถือหรือทิ้งศาสนาไม่ว่าศาสนาใดไม่ได้ หรือจะขัดขวางผู้ใดมิให้เข้าหรือออกจากนิภาษานิกายใดนิกายหนึ่งไม่ได้. ถ้าใช้กำลังไม่ว่าในรูปใดเพื่อล้างทำลายหรือขัดขวางศาสนาในมนุษยชาติทั้งหมดก็ดี หรือในประเทศหนึ่งหรือในหมู่คณะหนึ่งก็ดี ก็ยิ่งต้องถือว่าเป็นการกระทำผิดต่อหน้าพระทัยของพระเป็นเจ้าและผิดต่อสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์ที่บุคคลและครอบครัวของชนชาติทั้งหลายมีอยู่.

ขอบเขตของเสรีภาพในการถือศาสนา

๗. สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการถือศาสนานั้นขึ้นอยู่กับสิทธิในสังคมมนุษย์ เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องมีกฎบางประการจำกัดการใช้สิทธินั้น

เมื่อใช้เสรีภาพไม่ว่าเสรีภาพในเรื่องใด บุคคลและสังคมต้องถือหลักศีลธรรมเรื่องความรับผิดชอบ. กฎศีลธรรมบังคับว่า คนทุกคนและหมู่คณะทุกหมู่คณะเมื่อจะใช้สิทธิของตน จะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่นตลอดจนถึงหน้าที่ที่ตนมีต่อผู้อื่นและต่อประโยชน์ส่วนรวมของทุกคน. เราต้องถือความเที่ยงธรรมและมนุษยธรรมต่อทุกคน.

อนึ่งเนื่องจากสังคมในบ้านเมืองมีสิทธิจะป้องกันตนให้พ้นจากความเหลวแหลกซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการอ้างเสรีภาพในการถือศาสนา จึงตกเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองจะต้องให้ความคุ้มครองที่กล่าวนี้ แต่ก็ไม่ควรทำตามอำเภอใจและโดยเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างอยู่ยงดิฐธรรม แต่ต้องทำตามกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายซึ่งตรงกับระเบียบศีลธรรมที่ถูกต้องอยู่ในตัว กฎเกณฑ์เหล่านี้จำเป็นต้องมีเพื่อคุ้มครองสิทธิของพลเมืองทุกคนอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อแก้ไขขัดแย้งเรื่องสิทธิอย่างสันติจำเป็นต้องมี เพราะความห่วงใยถึงความสงบสุขอันแท้จริงของประชาชนซึ่งความสงบสุขนั้นเป็นผลของการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันประชาชนซึ่งความสงบสุขนั้นเป็นผลของการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในระเบียบอันดีและในความยุติธรรมอันแท้จริง และยังจำเป็นต้องมีเพื่อปกป้องศีลธรรมของประชาชน. ทั้งหมดนี้รวมกันเป็นพื้นฐานของสาธารณประโยชน์และนับเข้าในสิ่งที่

เรียกว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชน. นอกจากนั้นต้องถือกฎมูลที่ว่าต้องมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในสังคม ซึ่งถ้าถือตามกฎนี้ ก็ต้องให้มนุษย์มีเสรีภาพมากที่สุด และจะจำกัดเสรีภาพนั้นก็เฉพาะเมื่อจำเป็นและเท่าที่จำเป็นเท่านั้น.

การฝึกอบรมเพื่อใช้เสรีภาพ

๘. ทุกวันนี้มนุษย์ได้รับการกดขี่ทุกชนิดและอยู่ในที่ล่อแหลมต่อการถูกหลอกมิให้ทำอะไรโดยใช้ วิจารณ์ญาณของตนเอง. แต่คนที่อ้างเสรีภาพเป็นข้อแก้ตัวที่จะไม่ยอมอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่และดูหมิ่นการเชื่อฟังในทางที่ถูกต้องก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก.

เพราะเหตุนี้ สภาสังคายนาवादิกันขอเตือนทุกคน แต่โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มิหน้าทีอบรมผู้อื่น ให้พยายามอบรมคนให้เป็นผู้เคารพระเบียบศีลธรรม รู้จักเชื่อฟังผู้มีอำนาจโดยชอบธรรมและรักเสรีภาพที่แท้จริง ให้เป็นผู้ที่วินิจฉัยเรื่องต่าง ๆ โดยตนเองและโดยอาศัยความสว่างแห่งความจริง ปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยสำนึกถึงความรับผิดชอบและใฝ่ฝันถึงสิ่งที่ เป็นความจริงและยุติธรรม โดยเต็มใจร่วมมือกับผู้อื่น.

ฉะนั้น การช่วยมนุษย์ให้ปฏิบัติหน้าที่ในชีวิตสังคม โดยสำนึกถึงความรับผิดชอบมากขึ้น จึงนับเป็น เป้าหมายประการหนึ่งของการมีเสรีภาพในการถือศาสนา

บทที่ 2

เสรีภาพในการถือศาสนาตามที่พระคัมภีร์เปิดเผยให้เราเข้าใจ

เสรีภาพในการถือศาสนาตามที่พระคัมภีร์เปิดเผยให้เราเข้าใจคำสอนเรื่องเสรีภาพในการถือศาสนา มีรากเง่าอยู่ในการเปิดเผยของพระเป็นเจ้า

๙. เท่าที่สภาสังคายนาवादิกันแถลงว่ามนุษย์มีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการถือศาสนานั้นก็เพราะยึดถือศักดิ์ศรีของตัวบุคคลเป็นรากฐานของคำแถลงนั้น และประสบการณ์ในเวลาทีล่วงแล้วมาก็เผยให้เห็นอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นทุกทีว่า ศักดิ์ศรีของมนุษย์เรียกร้องต้องการอะไร. ยิ่งกว่านั้นคำสอนเรื่องเสรีภาพนี้เรียกร้องต้องการอะไร. ยิ่งกว่านั้นคำสอนเรื่องเสรีภาพนี้มีรากเง่าอยู่ในการเปิดเผยของพระเป็นเจ้า นั่นก็เป็นอีกเหตุหนึ่งที่คริสตชนจะต้องมีความเคารพต่อเสรีภาพนั้นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะแม้ว่าการเปิดเผยของพระไม่ยืนยันอย่างชัดเจนว่ามนุษย์มีสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการถูกบังคับภายนอกในการถือศาสนา แต่ก็ชี้ให้เห็นศักดิ์ศรีของบุคคลมนุษย์ทุกแห่งทุกมุมและแสดงว่าพระคริสตเจ้าทรงปฏิบัติอย่างไรต่อเสรีภาพของมนุษย์ เมื่อถึงเวลา มนุษย์ต้องแสดงว่าจะเชื่อพระวจนะของพระเป็นเจ้าหรือไม่ อีกทั้งสอนเราว่า ผู้เป็นศิษย์ของพระอาจารย์องค์นี้จะต้องตีมันต่ำไปด้วยจิตตารมณ์อย่างไรในกิจการทุกอย่าง. ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นหลักใหญ่ ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของคำสอนในคำแถลงเรื่องเสรีภาพในการถือศาสนา. ก่อนอื่นเสรีภาพในการถือศาสนาในสังคมนั้นกลมกลืนเข้ากับเสรีภาพที่จะแสดงความเชื่อถือคริสตชน.

เสรีภาพในการแสดงความเชื่อ

๑๐. ข้อสำคัญข้อหนึ่งในคำสอนคาทอลิกซึ่งมีอยู่ในพระวจนะของพระเป็นเจ้าและบรรดาพระบิดาจารย์แห่งพระศาสนจักรสอนอยู่เสมอว่า ถ้ามนุษย์จะแสดงความเชื่อถึงพระเป็นเจ้าก็ต้องทำด้วยความสมัครใจ เพราะเหตุนี้จึงบังคับผู้ใดให้เข้าศาสนาโดยเขาไม่สมัครใจหาได้ไม่. แต่ที่จริงการแสดงความเชื่อนั้นมีลักษณะเป็นสิ่งที่ต้องทำด้วยความสมัครใจ เพราะเหตุว่ามนุษย์ที่พระเยซูคริสตเจ้าทรงไถ่และทรงเรียกให้มาเป็นบุตรบุญธรรมนั้น จะยอมรับนับถือพระเป็นเจ้าที่เผยตัวพระองค์ให้เรา รู้จักต่อเมื่อพระบิดาชักจูงเขาให้เข้าไปหา แล้วเขาจึงจะเกิดมีความเชื่อในพระเป็นเจ้าด้วยการคิดหาเหตุผลและโดยความสมัครใจ. ฉะนั้นการที่มนุษย์งัดเว้นไม่ทำการบีบบังคับแต่อย่างหนึ่งอย่างใดในการถือศาสนาจึงนับว่าเป็นสิ่งที่ตรงกับลักษณะโดยเฉพาะของความเชื่ออย่างแท้จริง. โดยนัยเดียวกันหลักเกณฑ์ที่ให้เสรีภาพในการถือศาสนา ย่อมมีส่วนอย่างสำคัญช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมที่มนุษย์อาจถูกชักจูงให้เข้าหาความเชื่อคริสตชนโดยไม่มีอุปสรรค แล้วอาจจะรับความเชื่อนั้นโดยความสมัครใจและถืออย่างร้อนรนจนตลอดชีวิต.

วิธีปฏิบัติของพระคริสตเจ้าและของอัครธรรมทูต

๑๑. พระเป็นเจ้าทรงเรียกมนุษย์ให้มารับใช้พระองค์ด้วยจิตใจและด้วยความสัตย์จริง. ถ้าพูดในด้านมโนธรรม การที่พระเป็นเจ้าทรงเรียกนี้เป็น การผูกมัดเขาแต่ไม่ใช่เป็นการบังคับ. ด้วยว่าพระเป็นเจ้าทรงคำนึงถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์ซึ่งพระองค์เองทรงสร้างมา และเขาต้องประพฤติตามความเห็นดีเห็นชอบของตนเองกับต้องใช้เสรีภาพ.

ความจริงเรื่องนี้เห็นได้เด่นชัดที่สุดในองค์พระเยซูคริสตเจ้า ซึ่งในพระองค์นั้นพระเป็นเจ้าทรงสำแดงองค์ให้ปรากฏอย่างแจ่มชัด และทรงแสดงวิถีทางเดินของพระองค์ให้มนุษย์รู้. พระคริสตเจ้าผู้ทรงเป็นพระอาจารย์และองค์เจ้านายของเรา (เทียบ ยน. ๑๓:๑๓) ผู้อ่อนหวานและมีพระทัยสุภาพถ่อมองค์ (เทียบ มธ. ๑๑:๒๙) ทรงเชิญชวนและชักจูงบรรดาสานุศิษย์ให้มาหาพระองค์ด้วยความพากเพียร. จริงอยู่พระองค์ทรงทำอัศจรรย์เพื่อสนับสนุนและยืนยันการประกาศเทศนาของพระองค์ แต่ที่ทำนั้นก็เพื่อปลุกความเชื่อของผู้ที่ฟังพระองค์ให้เกิดและให้มั่นคงขึ้น มิใช่เพื่อบีบบังคับเขา.

ยังเป็นความจริงที่ว่าพระองค์ทรงตำหนิคนที่ได้ยืมพระองค์แล้วก็ไม่เชื่อ แต่พระองค์ทรงรอไว้ให้พระเป็นเจ้าทรงลงโทษเขาในวันพิพากษา. เมื่อพระองค์ทรงส่งอัครธรรมทูตไปในโลก พระองค์ตรัสแก่เขาว่า “ผู้ที่เชื่อและรับศีลล้างบาปก็จะเอาตัวรอด แต่ผู้ที่ไม่เชื่อ จะถูกลงโทษ” (มก. ๑๖:๑๖). แต่เมื่อรับรู้ว่ามีเมล็ดข้าวละมานหว่านปนกับเมล็ดข้าวสาลี พระองค์ก็ยังคงตรัสสั่งให้ปล่อยต้นข้าวทั้งสองชนิดโตขึ้นจนถึงเวลาเกี่ยวเก็บซึ่งจะมีขึ้นในวันสิ้นพิภพ.

พระองค์ไม่ทรงยอมเป็นพระเมสสิยาห์แบบการเมืองซึ่งมีอำนาจเป็นใหญ่ด้วยการใช้กำลัง พระองค์ทรงชอบ

เรียกตัวพระองค์เองว่า “บุตรมนุษย์” ซึ่งเสด็จมา “เพื่อรับใช้และพลีชีวิตเพื่อเป็นค่าไถ่คนเป็นอันมาก” (มก. ๑๐:๔๕). พระองค์ทรงสำแดงองค์เป็นผู้รับใช้ที่ดีพร้อมของพระเป็นเจ้าผู้ซึ่ง “ไม่หักด้นอ้อที่ชอกช้ำแล้ว และไม่ดับไฟเทียนที่ยังมีควันอยู่” (มธ. ๑๒:๒๐).

พระองค์ทรงยอมรับนับถืออำนาจและสิทธิของฝ่ายบ้านเมือง สั่งให้เสียส่วยแก่ซีซาร์ แต่เตือนว่าต้องเคารพสิทธิอันสูงกว่าของพระเป็นเจ้า “จงคืนของที่เป็นของซีซาร์แก่ซีซาร์ และจงคืนของที่เป็นของพระเป็นเจ้าแต่พระเป็นเจ้า” (มธ. ๒๒:๒๑).

ที่สุดเมื่อทำการไถ่มนุษย์สำเร็จบนกางเขนแล้ว ซึ่งการไถ่บาปนั้นจะทำให้มนุษย์ได้รับความรอดและเสรีภาพแท้ พระองค์ก็ทรงทำการเปิดเผยของพระองค์ให้เสร็จไปด้วย. พระองค์ทรงประกาศยืนยันความจริง แต่ไม่ทรงยอมใช้กำลังบังคับให้ผู้คัดค้านพระองค์ยอมรับเอาความจริงนั้น เพราะอาณาจักรของพระองค์ไม่ป้องกันด้วยดาบ แต่หากตั้งขึ้นด้วยการที่มนุษย์ฟังความจริงและประกาศยืนยันถึงความจริงนั้น อาณาจักรของพระองค์แผ่ขยายกว้างออกไปอาศัยความรัก อาศัยความรักนี้แหละ พระคริสตเจ้าผู้ทรงถูกยกขึ้นบนกางเขนทรงนำมนุษย์ทุกคนให้เข้าหาพระองค์.

เมื่อได้ยินพระวาจาและเห็นพระฉบับแบบของพระคริสตเจ้าแล้ว บรรดาอัศจรรย์มหัศจรรย์ก็เดินไปในทางอันเดียวกับพระองค์. ตั้งแต่เวลาเริ่มแรกของพระศาสนจักร บรรดาสานุศิษย์ของพระคริสตเจ้าได้ใช้ความพยายามชักจูงมนุษย์ให้มารับนับถือพระคริสตเจ้าเป็นพระสวามีเจ้า มีใช้ด้วยการบังคับหรือด้วยความเก่งกล้าสามารถอันไม่คู่ควรกับชาวดีเรื่องพระคริสตเจ้า แต่หากด้วยพระอนุภาพแห่งพระวาทะของพระเป็นเจ้า. เขาประกาศอย่างกล้าหาญให้ทุกคนรู้ถึงแผนการของพระเจ้าผู้ไถ่ “ผู้ทรงปรารถนาให้มนุษย์ทั้งหลายรอดและมารู้ความจริง” (๑ ทธ. ๒:๔). แต่ในขณะที่เดียวกันเขาแสดงความให้เห็นว่า “เราแต่ละคนจะต้องให้การต่อพระเป็นเจ้าสำหรับตัวเราเอง” (รม. ๑๔:๑๒) อย่างไร เพราะฉะนั้นเราจำต้องประพฤติถือตามมโนธรรมของเราเอง.

เช่นเดียวกับพระคริสตเจ้า บรรดาอัศจรรย์มหัศจรรย์พยายามเสมอที่จะประกาศยืนยันถึงความจริงของพระเป็นเจ้า เขามีความมองอาจที่จะ “ประกาศพระวาจาของพระเป็นเจ้าอย่างไม่สะทกสะท้าน” (กจ. ๔:๓๑) ต่อหน้าประชาชนและหัวหน้าของประชาชน. ความเชื่ออย่างไม่รู้จักหวั่นไหวบันดาลให้เขาถืออย่างแท้จริงว่าชาวดีเรื่องพระคริสตเจ้าเป็นพลังของพระเป็นเจ้าเพื่อความรอดของผู้ที่มีความเชื่อทุกคน. เพราะเหตุนี้เขาจึงละทิ้งอาวุธของเนื้อหนัง ทุกชนิดตามแบบฉบับความอ่อนโยนและความเสถียรของพระคริสตเจ้า แล้วประกาศพระวาจาของพระเป็นเจ้าโดยเชื่ออย่างแน่วแน่เต็มที่ว่า พระวาจานั้นเป็นพลังของพระเป็นเจ้าที่สามารถจะทำลายล้างอำนาจที่ขัดสู้พระองค์กับสามารถที่จะชักจูงมนุษย์ให้มาเชื่อถึงพระคริสตเจ้าและรับใช้พระองค์.

เช่นเดียวกับพระอาจารย์ของตน บรรดาอัศจรรย์มหัศจรรย์ยอมรับนับถืออำนาจอันชอบธรรมของฝ่ายบ้านเมืองให้ทุกคนอยู่ใต้บังคับผู้มีอำนาจปกครอง... ใครขัดขึ้นผู้มีอำนาจนั้นก็ขัดขึ้นระเบียบที่พระเป็นเจ้าทรงวางไว้ (รม. ๑๓:๑-๒) แต่ในขณะที่เดียวกัน บรรดาอัศจรรย์มหัศจรรย์ไม่กลัวที่จะต่อต้านเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่ขัดสู้หน้าพระทัยของพระเป็นเจ้า “ต้องเชื่อฟังพระเป็นเจ้าดีกว่าที่จะเชื่อฟังมนุษย์” (กจ. ๕:๒๙). มารติและสัตบุรุษ

จำนวนนับไม่ถ้วนได้เดินทางนี้ในทุก ๆ สมัยและในทุก ๆ สถานที่.

พระศาสนจักรเดินทางตามรอยพระคริสตเจ้าและอัครธรรมทูต

๑๒. ฉะนั้นพึงถือว่าพระศาสนจักรถือตามความจริงในข่าวดีเรื่องพระคริสตเจ้า เดินทางไปในทางเดียวกับที่พระคริสตเจ้าและบรรดาอัครธรรมทูตได้เดินมาแล้ว เมื่อพระศาสนจักรรับรู้ว่าการเดินทางต้องมีความดีในการถือศาสนานั้นเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับศักดิ์ศรีของมนุษย์และตรงกับพระธรรมที่พระเป็นเจ้าทรงเปิดเผยให้รู้และเมื่อพระศาสนจักรส่งเสริมเสรีภาพดังกล่าว. อันคำสอนข้อนี้ซึ่งได้รับมาจากพระคริสตเจ้าและบรรดาอัครธรรมทูตนั้น พระศาสนจักรได้รักษาและถ่ายทอดมาตลอดเวลาทุกยุคสมัย. แม้ว่าในชีวิตแห่งประชากรของพระเป็นเจ้าซึ่งเดินทางไปในท่ามกลางความผันแปรไม่แน่นอนแห่งประวัติศาสตร์มนุษย์ บางครั้งได้มีการปฏิบัติซึ่งไม่สู้ตรงหรือขัดต่อจิตตารมณ์ของพระวรสารก็ตาม แต่พระศาสนจักรสอนเสมอว่า จะบังคับใครให้มาถึงความเชื่อไม่ได้.

ดังนั้น ข่าวดีเรื่องพระคริสตเจ้าซึ่งเปรียบเป็นเชื้อแป้ง ก็ได้ออกฤทธิ์เป็นเวลาช้านานในจิตใจของมนุษย์และได้มีส่วนเป็นอันมากช่วยทำให้มีการยอมรับนับถือศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นตลอดเวลาที่ล่วงแล้วมา กับยังมีส่วนช่วยทำให้มีการเชื่อตระหนักว่า เกี่ยวกับเรื่องศาสนา บุคคลในสังคมต้องปลอดพ้นจากการบังคับของมนุษย์.

เสรีภาพของพระศาสนจักร

๑๓. ในบรรดาสິงต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของพระศาสนจักรหรือแม้แต่คุณประโยชน์ของบ้านเมืองในโลกเองและซึ่งเราต้องปกป้องคุ้มครองมิให้สิ่งใดมาแผ้วพานในที่ทั่วไปและเสมอไปนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือพระศาสนจักรต้องมีเสรีภาพในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ตามที่ต้องการเพื่อเอาใจใส่เรื่องความรอดของมนุษย์ทั้งหลาย. อันเสรีภาพซึ่งพระบุตรแต่องค์เดียวของพระเป็นเจ้าประทานแก่พระศาสนจักรที่พระองค์ทรงไถ่มาด้วยพระโลหิตของพระองค์นั้นเป็นเสรีภาพอันศักดิ์สิทธิ์เป็นเสรีภาพที่เป็นของพระศาสนจักร โดยเฉพาะจนว่าใครคิดทำลายเสรีภาพนั้นก็เท่ากับทำการขัดสู้น้ำพระทัยของพระเป็นเจ้า. เสรีภาพของพระศาสนจักรเป็นหลักขั้นมูลฐานในการติดต่อของพระศาสนจักรกับผู้อำนาจและเจ้าหน้าที่ในบ้านเมืองทั่วไปทุกชั้น.

ในสังคมมนุษย์และเมื่อติดต่อกับผู้อำนาจในบ้านเมืองทั่วไป พระศาสนจักรเรียกร้องขอมีเสรีภาพในฐานะเป็นผู้มีอำนาจทางฝ่ายวิญญาณ ซึ่งพระคริสตเจ้าทรงตั้งและทรงมอบหมายให้ไปประกาศข่าวดีแก่มนุษย์ทุกรูปทุกนามทั่วพิภพ. พระศาสนจักรยังเรียกร้องขอมีเสรีภาพในฐานะที่ยังเป็นสมาคมมนุษย์ ซึ่งมีสิทธิจะดำรงชีวิตในสังคมของบ้านเมืองตามบทบัญญัติแห่งพระคริสตศาสนา.

ดังนั้นที่ใดมีหลักการว่าต้องมีเสรีภาพทางศาสนา ซึ่งเสรีภาพนั้นมีใช้ประกาศด้วยวาจาหรือเพียงแต่รับรอง

โดยกฎหมายเท่านั้น หากยังต้องนำมาปฏิบัติอย่างได้ผลและอย่างจริงจังด้วย ที่นั่นพระศาสนจักรก็อยู่ในฐานะเป็นอิสระอย่างมั่นคง ทั้งโดยสิทธิและโดยพฤตินัย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับปฏิบัติภารกิจซึ่งพระศาสนจักรได้รับมาจากพระเป็นเจ้า. เสรีภาพนี้แหละผู้มีอำนาจในพระศาสนจักรเคยรบเร้าเรียกร้องในสังคมมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ. ในเวลาเดียวกันสัตบุรุษของพระคริสตเจ้าก็เช่นเดียวกับมนุษย์อื่น ๆ ทรงไว้ซึ่งสิทธิของพลเมืองที่จะไม่ถูกขัดขวางมิให้เจริญชีวิตตามมโนธรรมของตน. เสรีภาพของพระศาสนจักรประการนี้ต้องได้รับการรับรองในกฎหมายและยอมรับนับถือเป็นสิทธิสำหรับมนุษย์ทุกคนและหมู่คณะทุกคณะ.

หน้าที่ของพระศาสนจักร

๑๔. เพื่อปฏิบัติตามพระบัญชาของพระคริสตเจ้าผู้ตรัสว่า “ท่านจงสอนชนทุกชาติ” (มธ. ๒๘:๑๙) พระศาสนจักรคาทอลิกต้องใช้ความพยายามโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากเพื่อให้พระวาจาของพระเป็นเจ้าจรดหน้าไปจนสำเร็จและได้รับการยกย่อง (๒ ธส. ๓:๑).

ฉะนั้นพระศาสนจักรจึงรบเร้าชวนพวกลูก ๆ ให้มีการอ่อนน้อม ภาวนา เสนอวิงวอน และขอบพระคุณ อุทิศแก่มนุษย์ทั้งหลาย... การทำเช่นนี้ดีและสบพระทัยพระเป็นเจ้าพระเจ้าผู้ไถ่ของเราผู้ทรงปรารถนาให้มนุษย์ทั้งหลายรอดและมารู้ความจริง” (๑ ทธ. ๒:๑-๔).

แต่เพื่อฝึกฝนมโนธรรม สัตบุรุษของพระคริสตเจ้าจะต้องพิจารณาคำสอนอันศักดิ์สิทธิ์และแน่นอนของพระศาสนจักรอย่างจริงจัง. โดยน้ำพระทัยของพระคริสตเจ้า พระศาสนจักรเป็นผู้สอนความจริง หน้าที่ของพระศาสนจักรคือเผยและสอนความจริงซึ่งเป็นของพระคริสตเจ้าอย่างถูกต้อง และในขณะเดียวกัน ใช้อำนาจของตนแถลงและยืนยันหลักเกณฑ์แห่งระเบียบศีลธรรมอันสืบเนื่องมาจากธรรมชาติของมนุษย์เอง.

นอกจากนั้นคริสตชนเดินไปหาผู้ที่อยู่ข้างนอกอย่างสุขุม และ “โดยพระจิต โดยความรักแท้ โดยคำสัตย์จริง” (๒ คร. ๖:๖-๗) ต้องพยายามแผ่กระจายความสว่างแห่งชีวิตด้วยความมั่นใจและกล้าหาญแบบอัครธรรมทูตจนถึงกับหลังโลहित.

สาธุศิษย์มีพันธะสำคัญประการหนึ่งต่อพระคริสตเจ้าผู้เป็นพระอาจารย์ คือพันธะจะต้องรู้ความจริงที่ได้รับจากพระองค์อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเสมอ หน้าที่จะต้องประกาศความจริงนั้นอย่างซื่อสัตย์และป้องกันอย่าเข้มแข็งโดยไม่ยอมใช้วิธีการใด ๆ ที่ผิดต่อจิตตารมณ์แห่งพระวรสาร แต่ความรักต่อพระคริสตเจ้ายังเร่งรัดเขาให้ปฏิบัติภารกิจด้วยความรัก ความฉลาดรอดคอบและความเพียรต่อผู้ที่อยู่ในความลุ่มหลงและไม่รู้จักความเชื่อ. ฉะนั้นเราต้องใคร่ครวญพิจารณาทั้งหน้าที่ต่อพระคริสตเจ้า พระวจนาต্মผู้ประทานชีวิตซึ่งเราต้องประกาศและต้องใคร่ครวญพิจารณา ทั้งสิทธิของบุคคลมนุษย์กับขนาดแห่งพระหรรษทาน ซึ่งพระเป็นเจ้าได้ประทานแก่มนุษย์ทางพระคริสตเจ้า พระองค์นั้นทรงเชิญมนุษย์ให้มารับความเชื่อและประกาศความเชื่อนั้นด้วยความสมัครใจ.

ข้อสรุป

๑๕. เป็นที่เห็นประจักษ์ว่าทุกวันนี้ มนุษย์ปรารถนาจะถือศาสนาได้อย่างเสรีทั้งในส่วนตัวและในที่สาธารณะ. ยิ่งกว่านั้นยังเป็นที่เห็นประจักษ์ว่า บัดนี้เสรีภาพในการถือศาสนาได้ประกาศให้ถือเป็นสิทธิของพลเมืองประการหนึ่งในรัฐธรรมนูญของประเทศเป็นส่วนใหญ่ และเสรีภาพนี้ได้รับการยอมรับนับถืออย่างสง่าเป็นทางการในเอกสารของนานาประเทศ.

แต่ทว่ามีระบอบการปกครองแบบที่แม้ว่าเสรีภาพในการถือศาสนาได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญ แต่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเองพยายามชักจูงพลเมืองมิให้ถือศาสนา กับพยายามทำให้วิทยาศาสตร์ต่าง ๆ ดำรงอยู่ได้อย่างยากลำบากและมีอันตราย.

สภาสังคายนาขอต้อนรับเหตุการณ์ประการต้นด้วยความชื่นชอบโดยถือเป็นนิมิตดีแห่งยุคนี้ แต่ขอประณามเหตุการณ์ประการหลังด้วยความระทมใจโดยถือเป็นเรื่องน่าสลด. สภาสังคายนาขอบรรดาคาทอลิก แต่วิงวอนขอมนุษย์ทุกคนด้วย ให้ตั้งใจพิจารณาดี ๆ ว่าเสรีภาพในการถือศาสนาเป็นสิ่งจำเป็นสักเพียงใด โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบันของครอบครัวมนุษยชาติ.

เป็นที่เห็นประจักษ์ว่า ทุกวันนี้ชนชาติต่าง ๆ หาทางสนิทใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นทุกที. ประชากรที่ถือวัฒนธรรมและศาสนาต่างกันก็ทำการติดต่ออย่างใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น และแต่ละคนก็มีความสำนึกถึงความรับผิดชอบส่วนตัวมากยิ่งขึ้น. ฉะนั้นเพื่อให้การติดต่อที่มุ่งสันติและความสามัคคีเริ่มดำเนินและตั้งมั่นอยู่ในมนุษยชาติเป็นการจำเป็นที่ในทุกแห่งหนต้องมีการรับรองเสรีภาพในการถือศาสนาด้วยการรับประกันในกฎหมายอย่างมีผลกับต้องมีการเคารพหน้าที่และสิทธิสูงสุดของมนุษย์ที่จะถือชีวิตทางศาสนาในสังคมได้อย่างเสรี.

ขอพระเป็นเจ้า พระบิดาของมนุษย์ทั้งหลาย โปรดให้ครอบครัวมนุษย์บรรลุถึง “เสรีภาพอันรุ่งโรจน์เช่นเดียวกับบุตรของพระเป็นเจ้า” (รม. ๘:๒๑) อันเป็นเสรีภาพที่สูงส่งและไม่รู้สิ้นสุด โดยถือหลักต้องมีเสรีภาพในการถือศาสนาในสังคม ทั้งนี้เดชพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระคริสตเจ้าและพระมหิทธานุภาพแห่งพระจิตด้วยเทอญ.

ข้อความแต่ละข้อทั้งสิ้นที่ประกาศไว้ในคำแถลงฉบับนี้ บรรดาบิดาจารย์ได้เห็นชอบแล้วทั้งนั้น อาศัยอำนาจของท่านอัครธรรมทูต ซึ่งเราได้มอบจากพระคริสตเจ้า เราพร้อมกับบรรดาบิดาจารย์ที่เคารพเหล่านี้ ในพระจิตเจ้า จึงเห็นชอบกำหนดและตราไว้ และสิ่งใดที่สภาสังคายนาได้ตราขึ้น เราก็กึ่งให้ประกาศใช้เพื่อเป็นเกียรติแต่พระเป็นเจ้า

กรุงโรม – ที่พระวิหารนักบุญเปโตร

วันที่ ๗ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๖๕

เรา – เปาโล สังฆราชแห่งพระศาสนจักรคาทอลิก

ศัพท์

apostles อัครธรรมทูต

authorities of the Church ผู้มีอำนาจในพระศาสนจักร

conscience มโนธรรม

dignity ศักดิ์ศรี

disciples สานุศิษย์

duty หน้าที่

evangelisation การประกาศข่าวดี

Gospel ข่าวดีเรื่องพระคริสตเจ้า พระวรสาร

individual บุคคล

minister ศาสนบริกร

obligation พันธะ

public order ความสงบเรียบร้อยของประชาคม

religious freedom เสรีภาพในการถือศาสนา

revelation การเปิดเผย

right สิทธิ

servant ผู้รับใช้

serve รับใช้

way มรรค